

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 0601
Målnr: P 12291-18 060106
svea.hovratt@dom.se

YTTRANDE
2019-06-19

Yttrande över Stockholms stadsbyggnadsnämnds yttrande 2019-05-23 gällande Samfundet S:t Eriks rätt att överklaga antagande av detaljplan för Snäckan 8, mål nr P 12291-18

Samfundet S:t Erik har i skrivelse till Mark- och miljödomstolen 2018-11-13 och överklagande till Mark- och miljööverdomstolen 2018-12-19 motiverat varför vi bör ha rätt att överklaga antagande av detaljplan för Snäckan 8.

I överklagandet framhålls att två av de tio punkterna i 4 kap 34§ PBL är tillämpliga, nämligen ”annat projekt för sammanhållen bebyggelse” och ”köpcentrum”.

Stadsbyggnadskontoret har i skrivelse 2019-04-23 (godkänd av Stadsbyggnadsnämnden 2019-05-23) anfört: ”planen innebär inte att markanvändningen ändras på något avgörande sätt eller att området med sammanhållen bebyggelse expanderar”.

Detta är felaktigt. Den nya byggnaden blir 50% större och två våningar högre än det befintliga huset. Den blir bredare och byggs ut över Rödbodgatan, som därmed blir betydligt smalare. Gatuutformning och trafiklösning ändras även på andra sätt, se nedan.

Beträffande ”köpcentrum” anför Stadsbyggnadskontoret: ”användningen av dagens byggnad för butiksändamål begränsas inte av den gällande detaljplanen”. Detta är emellertid knappast relevant. I gällande detaljplan (laga kraft 1968) anges för hela kvarteret beteckningen R, med innebörden ”får användas endast för affärs-, kontors- och liknande ändamål, däri inbegripet hotell”.

Huset är byggt för kontor och har använts som ett rent kontorshus. I den föreslagna byggnaden däremot ska enligt planbestämmelserna två våningsplan i anslutning till bottenvåning vara lokaler för publik verksamhet. Minst 60% BTA ska vara publika lokaler. Detta innebär att upp till cirka 3800 kvm och minst cirka 2300 kvm ska vara affärs- eller restauranglokaler.

Bottenvåningen ska ha ”en hög entrétäthet och dess verksamheter vara tydligt delaktiga i gaturummet, där även Tysta Marigången blir en tydlig del av bottenvåningarnas nya öppenhet och att stråket även kan öppnas upp mot Sheraton och dess publika verksamhet” (s. 12). Även mot Rödbodgatan planeras butiksentréer (s. 20).

Tysta Marigången kommer att få karaktär av galleria, vilket framgår av illustration i planbeskrivningen (s. 22). Den nya byggnaden kommer sammantaget att till området tillföra en butiksmiljö som måste kunna jämföras med ett köpcentrum.

Som framgår av planbeskrivningen (s. 8) är området i dag ”svårtillgängligt, biltrafikdominerat och lider av dålig orienterbarhet. Vilket i sin tur inte uppmuntrar till vistelse samt kraftigt försvårar passage genom området”.

Eftersom Klarafarets in- och utfart vid Rödbodgatan tas bort, gatan trädplanteras och genomfarts-
trafiken mellan Klara Västra Kyrkogata och Tegelbacken försvinner kommer utemiljön att förbättras
avsevärt i jämförelse med dagsläget.

Man kan sålunda förvänta sig att det nya huset, tack vare den förbättrade utemiljön och det stora
butiksutbudet, kommer att föranleda en inte obetydlig folktillströmning.

Samfundet S:t Erik finner att detaljplanen omfattas av de två ovannämnda punkterna i 4 kap 34 §
PBL och att vi ska tillerkännas klagorätt i enlighet med våra tidigare skrivelser.

Stockholm 2019-06-19

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Fredrik von Feilitzen
Hedersledamot

Victor Edman
Styrelseledamot

Bilagor:

1. Överklagande av Mark-och miljödomstolens, Nacka tingsrätt, beslut i mål nr P 6421-18 avseende
klagorätt för överklagande av detaljplan för Snäckan 8, Norrmalm, 2018-12-19
2. Samfundet S:t Eriks berättigande att överklaga detaljplanen Snäckan 8, Norrmalm, mål nr P
6421-18 (inkl Samfundet stadgar), 2018-12-13

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Mark- och miljödomstolen
Nacka tingsrätt
mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Överklagande
2018-12-19

Överklagande av Mark-och miljödomstolens, Nacka tingsrätt, beslut i mål nr P 6421-18 avseende klagorätt för överklagande av detaljplan för Snäckan 8, Norrmalm

Samfundet S:t Erik har i tidigare yttranden gällande detaljplan för Snäckan 8, Norrmalm, klargjort att ett genomförande i flera avseenden skulle innebära en betydande miljöpåverkan.

Samfundet tillerkändes, som tidigare framhållits, klagorätt beträffande Nobelcenter. Samfundet har dessutom nyligen tillerkänts klagorätt beträffande detaljplan avseende Brädstapeln 13 och 16, Kungsholmen, enligt beslut i Mark- och miljööverdomstolen 2018-12-13 (mål nr P 10362-18).

Denna detaljplan har tydliga likheter med den nu aktuella planen. Det gäller ett kulturhistoriskt värdefullt, vida synligt kontorshus inom riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, vilket delvis rivs och därefter byggs på och där slutresultatet blir ett betydligt större kontorskomplex. I båda fallen sker en grav förvanskning av en arkitektoniskt och kulturhistoriskt mycket värdefull stadsmiljö, med påtaglig skada på riksintresset, särskilt gällande fronten mot vattenrummet och stadens siluett.

För Snäckan 8 gäller dessutom att det befintliga huset är medvetet arkitektoniskt anpassat till omgivande värdefull bebyggelse. Det gäller det anslutande hotell Sheraton samt grannhusen Centralpalatset och Konstakademien. Alla dessa tre hus är av byggnadsminnesklass (blåmarkerade av Stockholms stadsmuseum).

Det föreslagna betydligt större kontorshusets storskaliga fasadarkitektur förtar intrycket av hotell Sheratons jämförelsevis småskaliga fasadindelning. Dessutom är den stora, högre volymen till uppenbar nackdel även för Centralpalatset, Konstakademien och Klara kyrka samt för helhetsmiljön i ett av det centrala Stockholms viktigaste historiska stadspartier.

Detaljplanen för Brädstapeln 13 och 16 uppfyller inte någon av de tio punkterna i 4 kap. 34§ PBL bättre än Snäckan 8, snarast tvärtom. Den åtgärdskategori som är tillämplig är i första hand "annat projekt för sammanhållen bebyggelse". Även "köpcentrum" är dessutom relevant eftersom det nu helt saknas butiker på Tegelbacken. Det skulle nämligen tillkomma ett antal affärer och en avsevärd butiksyta i det nya huskomplexet och Tysta Marigången skulle få karaktären av en galleria.

Det mest väsentliga är dock att artikel 7 i Århuskonventionen inte begränsas av 4 kap. 34§ PBL utan går utöver dessa bestämmelser i PBL och tydliggör att Samfundet är berättigat till klagorätt.

Samfundet S:t Erik överklagar härmed, med hänvisning inte minst till artikel 7 i Århuskonventionen, Mark-och miljödomstolens beslut 2018-11-28 att neka Samfundet klagorätt, mål nr P 6421-18. Samtidigt hemställer vi att Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.

Stockholm 2018-12-19

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Fredrik von Feilitzen
Hedersledamot

Samfundet S:t Erik Stockholm

Mark- och miljödomstolen
Nacka tingsrätt
mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Komplettering överklagande
2018-11-13

Samfundet S:t Eriks berättigande att överklaga detaljplanen Snäckan 8, Norrmalm, mål nr P 6421-18

Mark- och miljödomstolen har förelagt Samfundet S:t Erik att som komplettering motivera rätten att överklaga detaljplanen Snäckan 8, Norrmalm.

Samfundet S:t Erik är en ideell förening som instiftades 1901 med anledning av den okänsliga stadsomvandling som då pågick i Stockholm. Gustaf III:s operahus och Bondeska palatset var nyligen rivna och fortsatta rivningar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse planerades. Instiftandet av Samfundet syftade till ”en slagkraftig motståndsrörelse mot rivningarna” (Björn Hallerdt, *Av kärlek till Stockholm: En krönika om Samfundet S:t Erik*, 2001, sid. 31) Även andra stadsmiljöfrågor har stått i fokus, inklusive frågor gällande parker och grönområden. Samfundet har för närvarande cirka 1 900 medlemmar.

Av de första tre ordförandena var två riksantikvarier och styrelsen har alltid haft kvalificerad expertis inom bebyggelsehistoria, arkitektur, stadsplanering och landskapsarkitektur. Samfundet har verkat genom uppvaktningar, skrivelser, visningar, debatter och föredrag. För att ge faktaunderlag och kvalificerad historisk information har Samfundet utfört byggnadshistoriska inventeringar och sedan 1903 gett ut en årsbok och separata skrifter med historiska utredningar och analyser, senast skriften *Hur kunde det bli så här?* (2018, tillsammans med Svenska byggnadsvårdsföreningen och Urban City Research).

Bland tidiga räddningsaktioner kan nämnas Stockholms gamla rådhus (nuvarande Högsta domstolen), Södra stadshuset (nuvarande Stadsmuseet) och Skeppsholmen (som staten planerade att sälja). En pionjärinsats var Samfundets köp på 1930-talet av större delen av kvarteret Cepheus i Gamla stan, där man kunde visa att husen gick att rusta upp i stället för att rivas för nybyggnader, vilket ledde till att Stockholms stad bestämde sig för att Gamla stan skulle bevaras. (För ändamålet instiftade Samfundet AB Stadsholmen, senare övertaget av staden.)

Utöver de kritiska synpunkter mot detaljplaneförslaget som Samfundet framhållit i överklagandet (särskilt i dess bilaga med yttrande 2018-05-22 till Stockholms stadsbyggnadskontor) vill vi framhålla följande.

Enligt planförslaget river man det kulturhistoriskt mycket värdefulla och endast 45 år gamla huset och ersätter det med ett två våningar högre och 50 % större kontorskomplex. Det skulle till stor del skymma Klara kyrkas torn från flera siktpunkter, bland annat från Riddarholmsbron.

Den befintliga byggnaden är ”grönklassad” av Stadsmuseet, innebärande att den är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Den har bl.a. inrymt lokaler för utrikesdepartementet och Kanadas ambassad. De skäl som anförs för rivning (för små fönster, låga takhöjder, dålig ventilation) är inte acceptabla. Andra hus från samma tid och med likartade förhållanden har framgångsrikt moderniserats. Huset bör behållas även ur hållbarhetssynpunkt.

Genom huset går nu Tysta Marigången, som är en betydelsefull rest av Klara västra kyrkogatas södra del och viktig för kommunikationerna för gående. Detaljplanen medger att den helt ersätts av affärslokaler.

Detaljplaneförslagets enda fördel ur stadsbildssynpunkt är minskningen av Rödbodgatan till samma bredd som den har i sin förlängning Klara södra kyrkogata.

Den önskvärda avsmalningen av gatan bör emellertid i stället åstadkommas med en tillbyggnad av kvarteret mot öster, lika hög som det befintliga huset Snäckan 8. Det skulle i stället för en enda jättelik fasad, till nackdel för stadsbilden, ge två samkomponerade fasader i samklang med Nedre Norrmalms tidigare bebyggelsestruktur. Ur stadsmiljösynpunkt skulle det vara betydligt mer respektfullt, inte bara mot hotell Sheraton utan alldeles särskilt mot de två intilliggande äldre byggnaderna Konstakademien och Centralpalatset, vilka båda är av byggnadsminnesklass.

En rivning av Snäckan 8 skulle orsaka påtaglig skada på flera av uttrycken för riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, särskilt fronten mot vattenrummet och stadens siluett. Detaljplanen skulle dessutom medföra en betydande miljöpåverkan enligt Plan- och bygglagen 13 kap 12§ och 4 kap 34§.

Sammanfattningsvis finner Samfundet S:t Erik att vi uppfyller kriterierna för att ges talerätt som miljöorganisation enligt Miljöbalken 16 kap 13 § och Plan- och bygglagen 134 kap 12 § gällande detaljplanen Snäckan 8, Norrmalm – på samma sätt som vi tillerkändes talerätt gällande Nobelcenter i Mark- och miljödomstolen 2017-07-10 (mål nr P 1535-17).

Stockholm den 13 november 2018

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Fredrik von Feilitzen
Hedersledamot

Victor Edman
Styrelseledamot

Bilaga: Samfundet S:t Eriks stadgar

Stadgar för Samfundet S:t Erik

Samfundets stadgar antogs den 28 april 1965,
reviderades den 26 april 1978 samt den
24 april 2013.
Samfundet stiftades den 24 maj 1901.

Stadgar för Samfundet S:t Erik

§ 1

Samfundets uppgift är

att sprida kännedom om Stockholms historia

att väcka intresse för bevarande av stadens från historisk, topografisk, konstnärlig eller kulturell synpunkt värdefulla kultur- och naturminnesmärken samt

att verka för tillgodoseende av historiska, estetiska och konstnärliga krav vid stadens omdaning och utveckling.

§ 2

Samfundet skall ge ut en årsbok, som delas ut till dess medlemmar och hedersledamöter. Årsboken kan också delas ut till andra intressenter efter beslut av samfundets styrelse eller försäljas genom samfundets kansli eller anlitat bokförlag.

Om samfundets belöningsplakett och pris stadgas särskilt.

§ 3

Medlemskap i samfundet vinnes av person, som stödjer samfundets syften och som betalar medlemsavgift.

Till hedersledamot kan den kallas, som på ett utomordentligt sätt främjat samfundets syften. Hedersledamot utses av årsmötet.

§ 4

För samfundet skall finnas en styrelse, bestående av ordförande och sex ledamöter jämte fyra suppleanter.

Ordföranden väljs vid årsmöte för tiden intill dess årsmöte hållits under första kalenderåret efter valet. Ledamöterna och suppleanterna väljs vid årsmöte för tiden intill dess årsmöte hållits under andra kalenderåret efter valet. Av ledamöterna och suppleanterna avgår vartannat år den ena hälften och vartannat år den andra hälften. Till ordförande, ledamot eller suppleant bör inte den väljas, som fyllt sjuttiofem år.

§ 5

Styrelsen utser inom sig vice ordförande samt inom eller utom sig sekreterare, skattmästare, klubbmästare och redaktör för samfundets årsbok.

Samfundets firma tecknas, förutom av styrelsen, av styrelsens ledamöter två i förening. Samfundets likvida medel kan därutöver tecknas enligt fullmakt.

§ 6

Samfundets egna kapital består av en Grundfond och Fritt eget kapital. Årsmötet beslutar, på förslag från styrelsen, om avsättningar till eller uttag ur Grundfonden.

§ 7

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden. Styrelsen äger avgöra ärende, om minst fem ledamöter eller suppleanter är närvarande. Vid styrelsens sammanträden förs protokoll.

§ 8

För granskning av styrelsens förvaltning, samfundets räkenskaper samt dess årsredovisning, upprättad enligt Årsredovisningslagen, utses årligen vid årsmötet för tiden intill dess nästa årsmöte hållits två revisorer jämte två revisorssuppleanter. Granskningen skall utföras enligt god revisionsordning i Sverige och revisorerna skall uttala sig om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna.

Av revisorerna och suppleanterna skall en revisor och en suppleant vara auktoriserade revisorer. Till revisor eller suppleant bör inte den väljas, som har fyllt sjuttiofem år.

§ 9

Samfundet håller årsmöte i mars eller april månad varje år.

Samfundets övriga sammankomster äger rum på tider, som styrelsen bestämmer eller på skriftlig begäran av minst femtio medlemmar för avgörande av särskilt angivet ärende.

Till årsmötet och övriga sammankomster utfärdar styrelsen personliga kallelser till medlemmarna. I kallelse, som beträffande årsmötet skall utfärdas minst tio dagar före mötet, anges vilka ärenden som skall behandlas vid sammankomsten.

§ 10

Vid årsmötet behandlas följande ärenden:

1. val av ordförande vid årsmötet
2. val av sekreterare vid årsmötet samt val av minst en justeringsman
3. framläggande av årsredovisning och revisionsberättelse
4. beslut om fastställande av resultat- och balansräkningarna
5. beslut om disposition av årets vinst eller behandling av årets förlust
6. beslut om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna
7. val av ordförande för samfundet
8. val av tre ledamöter och två suppleanter i styrelsen
9. val av två revisorer och två revisorssuppleanter
10. fastställande av medlemsavgifter för det kommande kalenderåret
11. val av tre personer, varav en ordförande, att som valberedning framlägga förslag vid nästkommande årsmöte till då aktuella val av ordförande, styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, revisorer och revisorssuppleanter. Till ledamot av valberedningen bör inte den väljas som fyllt sjuttiofem år.

§ 11

Såsom samfundets beslut gäller den mening, som omfattas av flera än hälften av de närvarande vid mötet. Vid lika röstetal äger ordföranden utslagsröst. Vid lika röstetal vid personval avgörs frågan genom lottning.

Då omröstning begärs fattar årsmötet beslut genom handuppräckning eller om så begärs genom insamling av röstsedlar. Personval sker med slutna sedlar i fall då omröstning begärs.

Rösträtt får inte utövas genom fullmakt.

§ 12

Förslag till ändring av dessa stadgar skall skriftligen meddelas och kan inte antas på annat än på årsmöte, som hålls minst en månad efter att förslaget med posten utsänts till medlemmarna.

För beslut om stadgeändringar erfordras två tredjedelar av de närvarandes röster.

§ 13

Väcks förslag om samfundets upplösning, skall detta behandlas på två på varandra följande årsmöten. För förslagens godkännande erfordras på sista årsmötet tre fjärdedelar av de närvarandes röster.

Godkänns förslaget ankommer det på samfundet att bestämma om samfundets tillgångar. Dessa bör överlämnas till myndighet eller organisation för att fortfarande komma till användning i det syfte som föreskrivs i dessa stadgar.

Stadgar

för Samfundet S:t Eriks belöningsplakett och pris

Stadgarna antogs den 27 november 1963 och har reviderats den 24 april 2013. Med belöningsplaketten följer sedan 1984 också ett pris. Prissumman uppgår för närvarande 50 000 kronor.

§ 1

Till den som i samfundets anda utfört berömliga insatser av vetenskaplig, konstnärlig, journalistisk eller kulturminnesvårdande natur utdelar Samfundet S:t Erik årligen en belöningsplakett och pris.

§ 2

Beslut om belöningsplaketten och prisets utdelande fattas av samfundets styrelse; styrelsen dock obetagen att visst år avstå från att meddela sådant beslut.

§ 3

Ledamot av styrelsen må ej tilldelas belöningsplaketten och priset, såvida ej synnerliga skäl föreligger därtill. Ej heller må samma person mera än en gång tilldelas utmärkelsen.

§ 4

Envar medlem av samfundet äger att hos styrelsen föreslå lämplig kandidat till belöningsplaketten och prisets erhållande.

Förslag bör vara styrelsen tillhanda senast den första februari.

§ 5

Belöningsplaketten och priset utdelas vid det ordinarie årsmötet och skall vara åtföljt av ett diplom med en kortfattad motivering för styrelsens beslut.